

Hoe nu verder?

Een principiële verkenning

In de Verklaring die hiervoor is weergegeven, wordt nog eens duidelijk onder woorden gebracht wat in *Nader Bekeken* al vele jaren aan de orde is gesteld. Namelijk dat een nieuwe manier van bijbellezen vaste voet aan de grond heeft gekregen binnen onze kerken. In dit artikel wil ik nader op dit punt ingaan.

Die constatering roept namelijk de vraag op: hoe nu verder? Wat te doen in een kerkverband waarin een nieuwe hermeneutiek door de synode openlijk is toegestaan?

Nieuwe hermeneutiek?

Maar eerst toch nog een keer over nieuwe hermeneutiek. Is daarvan echt wel sprake? De synode van Goes heeft immers duidelijk gesteld dat dat niet zo is? Ze heeft het bezwaar afgewezen dat de besluiten van de GS Meppel blij zouden geven van een 'nieuwe hermeneutiek'.¹ Daarvoor voert ze één argument ('grond') aan: 'Een gewijzigde uitleg van teksten of toepassing van Schriftgegevens op de vragen m.b.t. man, vrouw en ambt betekent niet dat op een andere manier met de Schrift wordt omgegaan.'

Alleen een ontkenning dus, meer niet. Maar heeft ze hiermee aangetoond dat er dus géén sprake is van een nieuwe hermeneutiek? Zo'n ontkenning heeft geen enkele waarde wanneer niet wordt ingegaan op argumenten die naar voren zijn gebracht. En dat gebeurt niet. De synode verwijst in haar besluiten slechts naar het commissierapport *Elkaar van harte dienen*. Daarin is een nieuwe onderbouwing gegeven van de besluiten van Meppel 2017, op basis van nieuwe exegeses van Genesis 2 en 1 Timoteüs 3. Maar die exegeses worden op een beslissende manier beïnvloed door gedachten die in de tekst worden ingelezen.² En dat is niet anders dan nieuwe hermeneutiek. Door in besluit 3, grond 1 met instemming te verwijzen naar dit rapport en de exegese daarvan over te nemen, heeft de synode feitelijk ruimte gegeven aan deze nieuwe hermeneutiek. We mogen de Bijbel anders lezen dan we tot nu toe gedaan hebben. Met een andere exegese als uitkomst.

Deze ruimte zal consequenties hebben voor allerlei andere kwesties en onderwerpen die spelen. Maar ook voor het bestrijden van dwaalleer en het uitoefenen van tucht. Want of het nu gaat om het aan de orde stellen van ongereformeerde leer in de prediking of van een onchristelijke manier van leven, ieder kan de Bijbel op zijn of haar eigen manier uitleggen met het argument: ik maak gebruik van een andere uitleg. En de vraag of deze uitleg ingegeven is door een nieuwe hermeneutiek en dus moet worden afgewezen, kan met een simpele ontkenning worden afgewimpeld. Zo kunnen er twee of meer uitleggingen naast en tegenover elkaar komen te staan, waarbij de tekst van de Bijbel (dat wat er geschreven staat) niet meer de doorslag geeft. Dat is het destructieve gevolg van nieuwe hermeneutiek.

Nieuwe besluiten

Ik wil nog een tweede punt aanstippen, voordat ik op de vraag 'hoe nu verder' inga. De synode geeft aan dat we de huidige besluiten moeten zien als een vervanging van de besluiten 3 t/m 6 van de GS Meppel 2017 (zie: besluit 3a). Het merkwaardige feit doet zich nu voor dat we te maken hebben met *nieuwe* besluiten en gronden waartegen geen bezwaar meer mogelijk is op een volgende synode; althans zo wordt gesuggereerd. De zaak is twee keer aan de orde geweest. Toch blijkt

Nu het gaat om nieuwe besluiten, lijkt me zo'n beroepsgang te overwegen

volgens de generale regeling het te allen tijde mogelijk te zijn om als kerkenraad of classis beroep aan te tekenen tegen een besluit van de synode. Nu het gaat om nieuwe besluiten, lijkt me zo'n beroepsgang te overwegen. Deze nieuwe besluiten zullen toch ook bijbels gezien tegen het licht moeten worden gehouden?³

Bezwaren

Als voorbeeld wil ik hier besluit 5a noemen. Daar wordt het volgende gezegd: 'dat er, behalve voor het spreken over twee

lijnen in de Schrift (gelijkwaardigheid maar ook verschil in verantwoordelijkheid tussen mannen en vrouwen) ook ruimte is om te spreken over één lijn van gelijkwaardigheid, beschadigd door zonde en vloek maar hersteld in Christus.'

In deze ene zin worden verschillende theologische thema's aan de orde gesteld waar nogal het een en ander over te zeggen is (schepping, zondeval, vloek, beeld van God, verlossing, herschepping). Ook zijn er exegetische punten in te brengen tegen wat de synode hier beweert. Ik wil me echter beperken tot één punt. Volgens de synode is er naast de twee lijnen ook ruimte voor de gedachte dat er maar één lijn is. Dat wil zeggen: dat het verschil in verantwoordelijkheid van man en vrouw een doorwerking van de zonde en de vloek is. Vanaf het begin was het Gods bedoeling dat er geen verschil is in verantwoordelijkheid, man en vrouw zijn volledig gelijk. Door de zonde en de vloek is dit beschadigd, maar in Christus is dit hersteld. Klopt dit? Kan deze redenering in het licht van de Bijbel standhouden? Het suggereert dat met Christus een nieuwe werkelijkheid is aangebroken waarbij er geen sprake meer is van verschil in verantwoordelijkheid.

Maar als dit zo is, waarom heeft de Here zelf dan niet dit herstel ingezet als het gaat om de ambten? Hij koos twaalf mannen als apostel uit. Daarop bouwde Hij zijn kerk. Toen Judas wegviel, werd diens plaats opnieuw ingenomen door een man. Als het waar is wat de synode stelt, dan zou de Here Jezus toch zelf als eerste die nieuwe werkelijkheid hebben vormgegeven? Waarom heeft Hij niet hersteld wat beschadigd is? En als Hij het niet gedaan heeft, waarom heeft Hij het dan niet via zijn apostel gedaan? Waarom spreekt de apostel Paulus in zijn onderwijs en voorschriften nog steeds over een verschil in verantwoordelijkheid van man en vrouw, zowel in het huwelijk als in de kerk? Als er sprake is van herstel, hoe kan de apostel dan nog steeds zo spreken? Waarom heeft hij dan niet namens Christus dat herstel ingezet?⁴ Dus als je de hele Bijbel en de doorgaande lijn van de heilsgeschiedenis

1 Zie besluit 7 naar aanleiding van de revisieverzoeken man/vrouw en ambt, <https://lv-gs2020.nl/gkv/acta>.

2 Zie hierover *Nader Bekeken* juli/aug. 2020, p. 261.

3 Doel van zo'n beroepsgang is dan ook om de kerken (in de synode bijeen) uit te dagen om een uitspraak te doen over nieuwe hermeneutiek en schriftgebruik.

4 Het enige argument dat je hiertegen zou kunnen inbrengen, is dat zowel Christus als Paulus niet anders konden dan zich aansluiten bij wat in hun tijd gebruikelijk en gepast was. Maar dan maak je gebruik van nieuwe hermeneutiek.

serieus neemt, dan klopt het gewoon niet wat de synode in besluit 5a (met de beste bedoelingen, daar ga ik van uit) heeft uitgesproken.

Welke weg?

Via bovenstaande twee punten kom ik nu terug op de vraag: hoe nu verder? Mijn eerste antwoord is dat het punt van een andere manier van bijbellezen aanhangig gemaakt moet worden. Voortdurend is in de afgelopen jaren gewaarschuwd voor een nieuwe manier van bijbellezen die op gespannen voet staat met ons gereformeerd belijden. De synode van Goes heeft hiernaar niet willen luisteren. Op geen van de argumenten die naar voren zijn gebracht, wordt ingegaan. Er klinkt slechts een simpele ontkenning. Iedere kerkenraad moet deze besluiten toetsen aan Gods Woord en zal zich hierin alsnog moeten verdiepen. Hoe staat de kerkenraad tegenover een uitleg van bijbelteksten waarbij (oncontroleerbare) gegevens en gedachten van buiten de tekst de uitleg beslissend beïnvloeden? Voor een gemeentelid is het van wezenlijk belang te weten hoe een kerkenraad op deze vraag antwoordt. Het raakt namelijk ons gezamenlijk belijden dat de Bijbel Gods Woord is en dat dit Woord een heilige omgang vraagt. En het antwoord bepaalt hoe in de prediking Gods Woord wordt gebruikt, hoe in de catechese vanuit dat Woord jongeren worden onderwezen en hoe in de pastorale bezoeken dat Woord aan individuele gemeenteleden wordt voorgehouden. En het bepaalt hoe een kerkenraad in allerlei ethische kwesties zijn weg zoekt vanuit dat Woord.

De positie van het individuele gemeentelid dat wil strijden voor een gereformeerde hermeneutiek, zal niet gemakkelijk zijn, vrees ik. Want zal in de praktijk van het gemeentelieven rekening worden gehouden met het geweten van hen die niet durven in te gaan tegen het Woord van de Here, gesproken door zijn apostel? Is de ruimte die er op papier is, in de praktijk er eentje van 'nu moet je je mond houden, er zijn belangrijker zaken dan dit!?' Her en der proef ik die tendens. Maar ik kan natuurlijk niet alles overzien. In mijn eigen gemeente ontmoet ik juist die andere gelovige kant: om het geweten van de ander worden zaken niet doorgezet. Het mooie hiervan is ook dat het de mogelijkheid biedt om het gesprek te voeren dat door de synode niet gevoerd is. Want het wezenlijke gesprek binnen de gemeente van Christus moet gaan over de vraag wat het betekent dat we belijden dat de Bijbel Gods Woord is en wat dit voor consequentie heeft voor hoe we in de gemeente met dit Woord omgaan.

Wat nu als in de plaatselijke gemeente deze ruimte niet geboden wordt? Wanneer de kerkenraad op eenzelfde manier reageert op de bezwaarden als de synode heeft gedaan? Dan ligt de weg open om onderdak te zoeken bij een genabuurde GkV-gemeente die ruimte biedt aan bezwaarden en niet tegen hun geweten ingaat. In het uiterste geval zou kunnen worden overgegaan tot het oprichten van een soort noodgemeente in een bepaalde regio.

Augustinus

Bovenstaande opmerkingen worden ingegeven door twee dingen. Allereerst een principiële afwijzen van een nieuwe hermeneutiek die vaste voet aan de grond heeft gekregen. Maar vervolgens ook een zoeken van de ander die te goeder trouw dwaalt. Juist het feit dat er ruimte is om dit punt nog steeds onder de aandacht te brengen en dat er mensen zijn

Afwijzen van een nieuwe hermeneutiek. Maar ook een zoeken van de ander die te goeder trouw dwaalt

die zich op dit punt nog willen laten onderwijzen, geeft de verantwoordelijkheid om deze ruimte ook te benutten. Om met Augustinus te spreken: aan de ene kant is er sprake van een niet daadwerkelijk meedoen in datgene wat principiële onjuist is. Aan de andere kant is er sprake van een verdragen van wat niet goed is met het doel om te corrigeren en te weerleggen. Er ligt hier een opdracht om dwaalleer te benoemen en af te keuren.⁵

Toekomst?

Het is de vraag hoelang deze ruimte binnen onze kerken nog zal bestaan.⁶ Daarom is het verstandig om nu al verder te kijken en te denken. In dit verband wil ik graag een interessante oproep ondersteunen die prof. H.J. Selderhuis (CGK) onlangs deed. 'Het is van belang', zo zegt hij, 'om te weten of je ook samen vanuit hetzelfde fundament redeneert. Als we niet op

dezelfde confessionele basis staan, is het thema “vrouw en ambt” van weinig betekenis vergeleken bij wat ons dan allemaal te wachten staat.’ Hij wijst erop dat de bovengenoemde crisis zich niet beperkt tot de GKv, maar door verschillende kerkverbanden heen loopt. Zo komt hij tot de oproep om het gesprek aan te gaan en samen de vraag te stellen of er wellicht een herverkaveling van kerkverbanden nodig is. Dit betekent dat je ‘met opgave van bestaande kerkverbanden en hergroepering van plaatselijke kerken tot nieuwe kerkverbanden komt’ (ND, 6 okt. 2020).⁷

Ik ben me ervan bewust dat ik hiermee de vraag ‘hoe nu verder?’ slechts heel summier en van een afstand heb beantwoord. De situatie in plaatselijke kerken kan voor gemeenteleden moeilijk zijn en zwaar. Met deze besluiten van de synode kunnen gemeenteleden onder druk worden gezet of nog erger: worden weggezet. Midden in een wereldwijde crisis vanwege een pandemie verkeren we ook als kerken in een crisis. Waar deze crisis eindigt, weten we niet. Een ding weten we wel: Jezus Christus is Heer, zowel in deze wereld, als in de kerk. ■

5 Zie Augustinus *Contra Epistolam Parmeniani*, boek 3,1,2 (met dank aan Bart van Egmond voor deze verwijzing).

6 In de eerste grond onder besluit 5a wordt het volgende gezegd: ‘... het spreken over één lijn goed is te onderbouwen vanuit de Schrift, zonder het spreken over twee lijnen te veroordelen.’ Maar als de kerken achter de uitspraak van de synode staan dat in Christus de gelijkwaardigheid (bedoeld is: gelijkheid) tussen man en vrouw is hersteld, dan móet de tweede lijn toch veroordeeld worden? Dan mag er toch geen genoegen genomen worden met een opvatting die nog steeds die ongelijkheid voorstaat? Al wordt het ontkend, impliciet is dit een veroordeling van het spreken over twee lijnen. Het is te verwachten dat deze impliciete veroordeling op een bepaald moment expliciet wordt. Dan is er geen ruimte meer om te spreken over twee lijnen: gelijkwaardigheid voor God en verschil in positie en verantwoordelijkheid.

7 Zie ook het eerste onderdeel van de rubriek ‘Uit andere bladen’ in dit nummer.

Samen de vraag stellen of er wellicht een herverkaveling van kerkverbanden nodig is

